

УДК 330.322

Бедрековський П. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ: СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

У статті проведено дослідження особливостей фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі. Обґрунтовано методи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі. Досліджено роль та складники механізму фінансового стимулювання інвестиційної діяльності підприємств торгівлі. Розроблено механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі.

Ключові слова: інвестиції, фінанси, фінансове забезпечення, інвестиційна діяльність, підприємства торгівлі, фінансування інвестиційної діяльності.

Постановка проблеми. Сучасна нестабільна економічна та політична ситуація в Україні здійснює негативний вплив на соціально-економічний розвиток країни, що виразилося в скороченні обсягів виробництва і грошових доходів на душу населення, зростанні безробіття та соціальної напруги і призвело до зниження інвестиційної привабливості вітчизняних суб'єктів господарювання, оцінка якої є основою для прийняття рішення інвестором про вкладення фінансових ресурсів. Найвні методики оцінки не дають змоги повною мірою врахувати ті умови, які визначають привабливість об'єкта інвестування. Це стало особливо важливим унаслідок обмеження джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств торгівлі. При цьому потреба в нарощенні фінансування інвестиційної діяльності зростає, у тому числі для нівелювання наслідків кризи. Необхідність удосконалення механізмів та інструментів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств торгівлі та створення умов розвитку і розширення джерел фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні, доцільного розподілу й споживання бюджетних джерел її фінансування визначила актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна діяльність є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних економістів. Аналіз наукової літератури в галузі інвестування вказує на значний інтерес до даної теми в наукових колах. Теоретичні основи ведення інвестиційної діяльності розглядаються в працях таких учених, як: О.В. Бойко, А.І. Бутенко, О.Л. Горяча, Н.М. Гуляєва, В.І. Гунько, В.В. Гурочкіна та ін. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності розглядалося низкою вчених, серед яких виділяються П.В. Кухта, В.В. Немченко, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна та ін. Питанню створення умов інвестиційної діяльності та їх оцінці приділяється увага в роботах З.З. Романчук, А.В. Фурсіна і т. д.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак перерахованими авторами здебільшого розглядалися загальні питання, що стосуються державного механізму регулювання та фінансування інвестиційної діяльності. Разом із тим недостатньо дослідженими залишилися питання визначення інвестиційної привабливості підприємств торгівлі з урахуванням її впливу на процес розподілу фінансових ресурсів, що забезпечують інвестиційну діяльність, розширення джерел її фінансування і визначення напрямів їх споживання на вітчизняних підприємствах торгівлі. Цим визначився вибір теми, мети і завдань дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сучасних підходів до формування фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності на рівні підприємств торгівлі має велике значення у формуванні умов зростання показників соціально-економічного розвитку суб'єкта господарювання, що особливо важливо для великих підприємств торгівлі. Фінансове забезпечення значною мірою визначає ефективність функціонування суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та виду діяльності. Проблеми фінансового забезпечення є надзвичайно актуальними для підприємств торгівлі, оскільки їх ефективне вирішення характеризує рівень стабільності грошових надходжень і прибутковості, формування фінансових ресурсів, ведення поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, забезпечує виконання фінансових зобов'язань перед діловими партнерами, бюджетом і цільовими фондами [3, с. 102].

Слід зауважити, що поняття «фінансове забезпечення» в економічній літературі досліджене доволі широко. Зокрема, В.І. Гунько трактує так: «Фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм, виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо» [6, с. 85].

Е.Л. Опришко розглядає фінансове забезпечення з позиції реалізації неперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних та залучених фінансових ресурсів із виокремленням механізму фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування та балансування грошових потоків [11].

На противагу попереднім авторам А.В. Фурсіна виділяє фінансове забезпечення як складовий елемент фінансового механізму порівняно з такими елементами, як управління фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і т. д. Поряд із цим, вона зауважує, що фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу функціонувати не тільки беззбитково, а й підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни загалом [13, с. 275].

Таким чином, узагальнюючи вищевказане, пропонуємо розглядати фінансове забезпечення як сукупність фінансових відносин у процесі залу-

чення необхідного розміру фінансових ресурсів та їх ефективного використання.

Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств торгівлі являє собою цілеспрямовано здійснюваний процес практичної реалізації функцій підприємства, пов'язаних із формуванням і використанням його фінансових ресурсів для забезпечення економічного і соціального розвитку [11]. Основною метою фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств торгівлі є забезпечення оптимального кругообігу засобів як умови безперервної діяльності, здійснення всіх необхідних витрат і платежів та отримання прибутку. Дана діяльність здійснюється за допомогою встановлених методів, які формують фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємства. Основними методами фінансового забезпечення підприємств торгівлі України є:

– самофінансування – ефективне використання власних коштів у процесі господарської діяльності й отримання такого прибутку, який після сплати податкових платежів і зборів, покриття видатків і витрат дасть змогу забезпечити потреби на розширене відтворення. Власний капітал є основною для самофінансування, залежить від форми власності і може бути приватним, пайовим, акціонерним;

– кредитування – надання кредитів суб'єктам господарювання для їх потреб на умовах платності, терміновості та поворотності. При цьому кредитування виконує важливу функцію – стимулювання господарської діяльності;

– бюджетне фінансування як форма фінансового забезпечення полягає у виділенні державних коштів на безповоротній і безоплатній основі. Основним видом державного фінансування виступають бюджетні асигнування неприбутковим сферам діяльності, які потребують такого фінансування [5].

Варто відзначити, що поряд із наведеними методами фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі доволі значну роль відіграє пряма участь держави у фінансовому стимулюванні інвестиційної діяльності, яка передбачає вступ уповноважених державних інститутів безпосередньо у фінансові відносини із суб'єктами інвестиційної діяльності. У цьому разі прямі методи спрямовані на надання суб'єктам інвестиційної діяльності фінансових ресурсів, необхідних їм для її здійснення. Прямі методи участі держави у фінансовому стимулюванні інвестиційної діяльності безпосередньо впливають на суб'єкт господарювання й обмежують його економічні свободи. Основними методами фінансового стимулювання інвестиційної діяльності є бюджетне, у тому числі венчурне фінансування, субсидування, фінансове забезпечення цільових і державних програм у цій сфері, надання грантів, державного і муніципального майна в оренду на пільгових умовах.

У розумінні суті фінансового стимулювання інвестиційної діяльності основну роль має вибір конкретних способів залучення інвестицій, що зумовило необхідність вивчення фінансових відносин даної діяльності. Такі відносини реалізуються за допомогою фінансового механізму. Для визначення змісту механізму фінансового стимулювання інвестиційної діяльності розглянемо поняття безпосередньо самого фінансового механізму [8, с. 55]. Варто відзначити, що фінансовий механізм трактується як сукупність видів і форм організації фінансових відносин, інструментів і важелів впливу органів державної влади на економічний і соціальний розвиток суспільства за допомогою державних фінансів [7, с. 53].

Аналізуючи зміст фінансового механізму, деякі автори [4, с. 67] акцентують увагу на його структурі, інші [9, с. 75] – на системі заходів, спрямованих на використання об'єктивно існуючих фінансових відносин, третя група дослідників [12, с. 277] – на наборі методів, за допомогою яких вводяться в дію економічні закони або сукупність форм, методів і важелів, використовуваних у фінансових відносинах.

Зокрема, фінансовий механізм має складну структуру в силу того, що фінансові відносини різноманітні і залежать від багатьох факторів загально-економічного, правового, управлінського та іншого характеру [5, с. 23]. Так, у структуру фінансового механізму входять п'ять взаємопов'язаних елементів: фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення. Всі елементи фінансового механізму є складовою частиною цілого, вони взаємозалежні і взаємопов'язані, а поєднання видів, форм, методів організації фінансових відносин утворює «конструкцію фінансового механізму» [10, с. 118].

Суб'єкти фінансового механізму розробляють специфічні різноманітні інструменти, серед яких – ціни та податки, ставки податків та премії, мита та пільги, штрафи та санкції, гранти та дотації, субвенції та субсидії, відсотки та тарифи. Ці інструменти використовуються адекватно методам фінансування обраних процесів, їх значенням, рівнем і масштабом здійснення [13, с. 275].

Особливе місце в розгляді інвестиційної діяльності відводиться пошуку і оптимізації структури джерел фінансування інвестиційних ресурсів, адже співвідношення між трьома їх основними видами (власними, позичковими і залученими) визначає значною мірою той економічний ефект, який у подальшому принесе вкладення коштів у ті чи інші об'єкти інвестування. Зокрема, у 2015 р. фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств становив 230,6 млрд. грн. збитків (у 2014 р. – 389,1 млрд. грн. збитків) (рис. 1).

Отже, у 2015 р. прибуток становив 279,1 млрд. грн. проти попереднього року збільшився на 51,3%. Збитків допущено на суму 509,7 млрд. грн. (на 11,1% менше, ніж за 2014 р.). Частка збиткових підприємств у 2015 р. порівняно з попереднім роком скоротилася на 5,8 в. п. – до 31,9%. Для здійснення нововведень 181 підприємство придбало 1 131 нову технологію, з яких 66 – за межами України [14].

Найважливішим елементом системи управління механізмом фінансування інвестиційної діяльності вітчизняного підприємства торгівлі є процес фінансування інвестицій. Пошук і вибір оптимальної структури джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства торгівлі мають величезний вплив на її ефективність. Одна з головних причин, що ускладнюють реалізацію інвестицій, – недолік у підприємств необхідних ресурсів, тому головним завданням стратегічного управління є обґрунтування концептуальних аспектів удосконалення механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі.

Проблема стабілізації та збільшення рівня інвестицій в економіці за своїм масштабом і складності рішення займає одну з провідних позицій серед проблем економічного розвитку. З урахуванням інтенсифікації ринкових реформ перспектива прискорення інвестиційних процесів підтверджує вже стратегічну тенденцію, підкріплену активною інтеграцією українського бізнесу в світовий інвестиційний простір [8, с. 55].

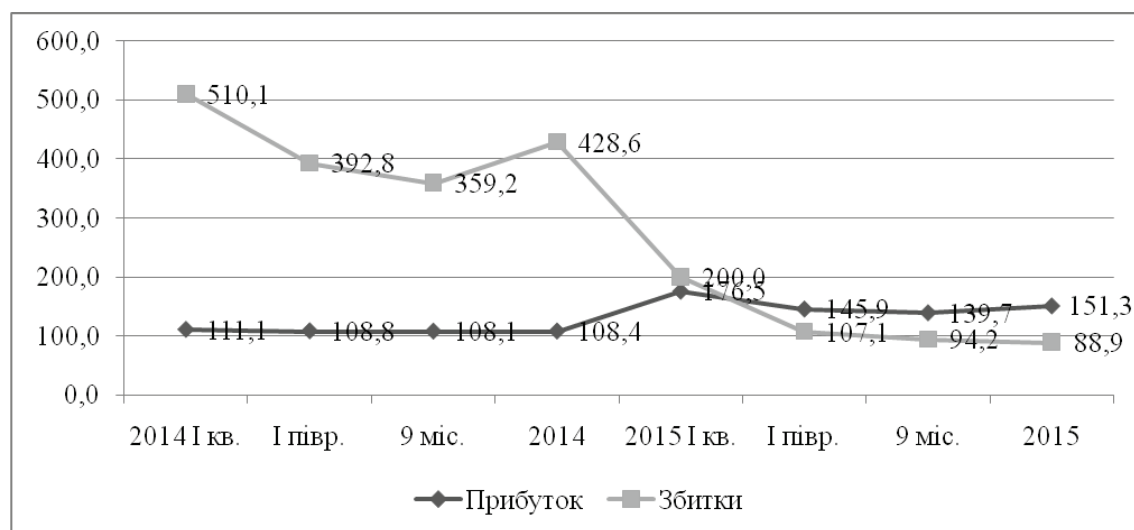

Рис. 1. Темпи зростання (зниження) прибутку та збитків, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело: складено за [14]

Основні напрями інвестиційного забезпечення планів розвитку вітчизняних підприємств, техніко-технологічного відновлення їх основних фондів шляхом реконструкції та технічного переозброєння визначаються необхідністю вирішення зазначених проблем. Тому розробимо механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності компанії (рис. 2), який включає такі етапи: розробку стратегії фінансового забезпечення інвестування; пошук і відбір об'єктів фінансування; підготовку та здійснення фінансування; управління, моніторинг і контроль фінансування; вихід із інвестицій. Передумовою реалізації змін, і, як наслідок, розвитку підприємства торгівлі є забезпеченість ресурсами, зокрема інвестиційними, а основними інструментами можна вважати виробничо-господарські проекти з відповідними цілями, змістом, бізнес-планом.

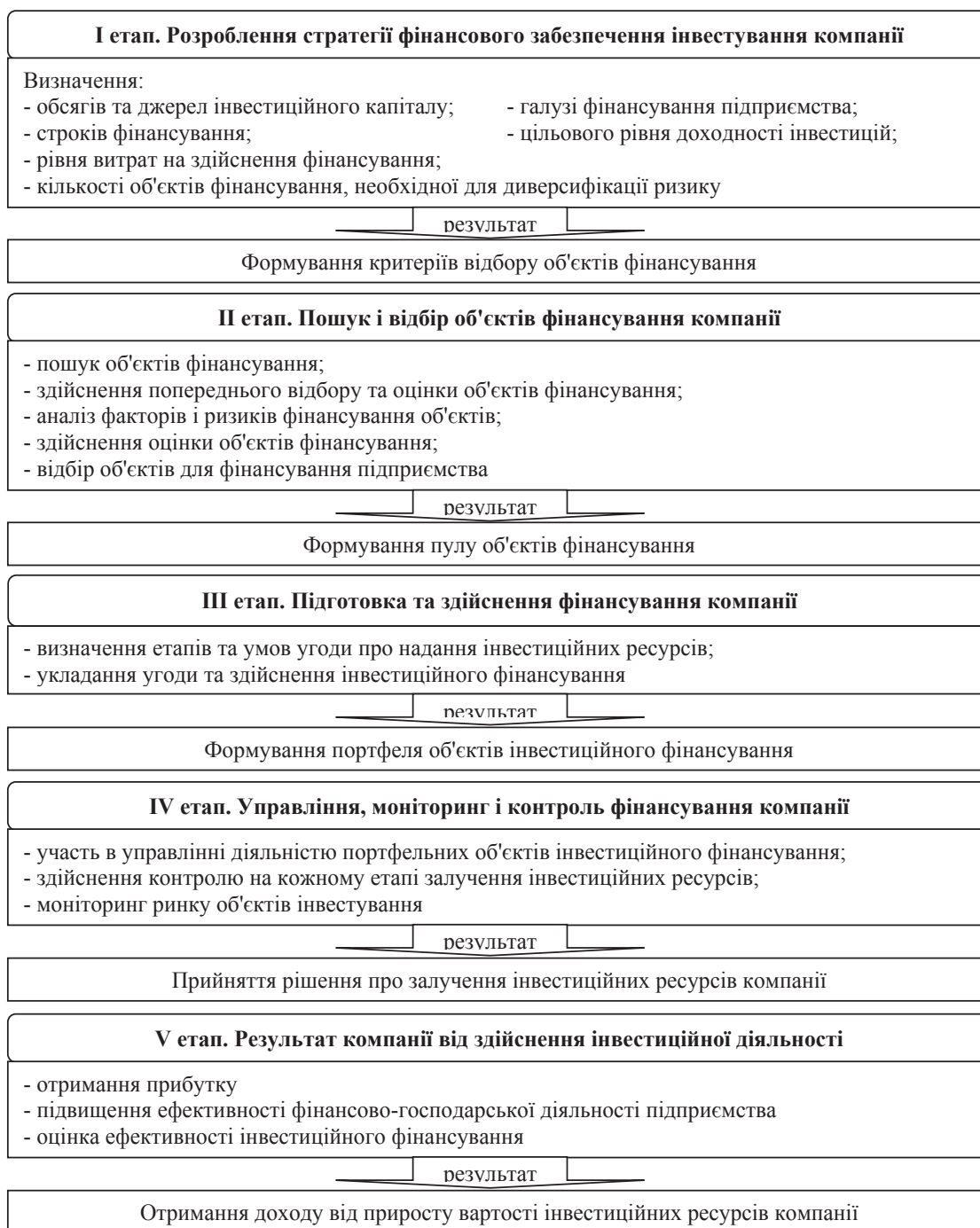
Отже, в ринкових умовах господарювання одним із головних елементів удосконалення фінансового механізму є формування оптимального процесу фінансового забезпечення. При цьому підприємствам необхідно формувати таку структуру фінансового забезпечення, за якої зростала б ефективність господарської діяльності, мінімізувалися фінансові ризики. Своєю чергою, формування ефективного механізму фінансового забезпечення діяльності підприємства дасть можливість забезпечити підприємствам їх фінансову стійкість, необхідний рівень фінансової незалежності, контроль над потоками фінансових ресурсів, спроможність їх залучення та ефективного використання.

Таким чином, запропоновані особливості механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі включають оцінку його ресурсного потенціалу та інвестиційного капіталу і, крім того, оцінку ризику фінансування інвестиційної діяльності підприємства торгівлі, яка передбачає управління цим ризиком. У процесі фінансування інвестиційного портфелю підприємства торгівлі важливим є оптимальне поєднання інвестиційних ресурсів. Згідно із запропонованим механізмом фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств торгівлі, використання інвестиційного портфелю – це процес відбору та фінансування комплексу конкретних виробничо-господарських проектів згідно з обраними напрямками інвестування для забезпечення розвитку під-

приємства торгівлі. Розроблення та впровадження масштабно якісної моделі використання інвестиційного портфелю є одним із методів підвищення ефективності такого процесу, оскільки базуються на прогнозуванні та оцінюванні зміни індикаторів масштабності та якості розвитку підприємства торгівлі внаслідок упровадження проектів. Висновки щодо зміни таких параметрів можуть бути вихідними даними для вибору тих чи інших проектів як об'єктів фінансування.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження особливостей фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, зазначимо, що фінансування підприємства торгівлі як економічна категорія являє собою сукупність економічних відносин із приводу формування і використання фінансових коштів господарюючим суб'єктом, що складаються в процесі індивідуального відтворення. На нашу думку, фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств потребує розроблення механізму вдосконалення співіснування інституційних видів для реалізації останнього, наявності спонукальних мотивів для введення інновацій і забезпечення на їх основі якісного рівня економічного зростання. Зокрема, важливим завданням для керівництва підприємства торгівлі в процесі управління торговельною діяльністю є забезпечення конкурентоспроможності та розвитку. Формування конкурентних переваг може здійснюватися шляхом упровадження таких змін: диверсифікації продукції та виробництва, вдосконалення якості продукції та торговельних технологій, проведення організаційних та управлінських змін тощо. Будь-який із зазначених процесів визначає динамічний розвиток підприємства торгівлі, а наслідками їх реалізації є доступ до нових ринків збуту, розширення споживчих сегментів, економія на ресурсах, зміцнення або формування нових корпоративних зв'язків тощо.

Серед перспективних напрямів подальших розвідок дослідження теоретичних, практичних та рекомендаційних аспектів особливостей фінансування інвестиційної діяльності підприємств є вироблення конкретних науково-методичних розробок із радикального реформування системи вдосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності торговельного підприємства.

Рис. 2. Особливості механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства торгівлі

Джерело: власна розробка

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646.
2. Бойко О.В. Інвестиційна підтримка інноваційної діяльності підприємства / О.В. Бойко, В.В. Адамчук // Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». – 2014. – № 11(42). – С. 27–34.
3. Бутенко А.І., Дискіна А.А. Ключові аспекти інвестиційного забезпечення підприємства / А.І. Бутенко, А.А. Дискіна // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1(6). – С. 101–106.
4. Горяча О.Л. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств / О.Л. Горяча, І.А. Сільченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 1. – С. 66–70.
5. Гуляєва Н.М. Сутнісні ознаки інвестиційної привабливості підприємства: факторна природа формування / Н.М. Гуляєва, Н.К. Рябченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 1(13). – С. 22–28.
6. Гунько В.І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств / В.І. Гунько // Фінансовий простір. – 2015. – № 1(9). – С. 85–88.
7. Гурочкіна В.В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту / В.В. Гурочкіна // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 5(21). – С. 51–57.

8. Кухта П.В. Напрями вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств / П.В. Кухта // Бізнес Інформ. – 2014. – № 11. – С. 55–58.
9. Немченко В.В. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства / В.В. Немченко, В.В. Зеленьак // Економіка харчової промисловості. – 2015. – Т. 7. – № 4. – С. 73–77.
10. Овсянюк-Бердадіна О.Ф. Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств: реалії та інструменти забезпечення / О.Ф. Овсянюк-Бердадіна // Економічний аналіз; редкол.: В.А. Дерій (гол. ред.) [та ін.]. – 2015. – Т. 19. – № 2. – С. 117–121.
11. Опрышко Е.Л. Выбор оптимальной структуры источников финансирования инвестиционной деятельности предприятий: критерии и модели / Е.Л. Опрышко // Управление экономическими системами. – 2013. – № 7(55) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/vybor-optimalnoy-struktury-istochnikov-finansirovaniya-investitsionnoy-deyatelnosti-predpriyatiy-kriterii-i-modeli-1>.
12. Романчук З.З., Ванькович Д.В. Удосконалення фінансового регулювання залучення інвестиційних ресурсів в економіку України / З.З. Романчук, Д.В. Ванькович // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 140–145.
13. Фурсіна А.В. Основні джерела фінансування і ризики в інвестуванні аграрних підприємств / А.В. Фурсіна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.3. – С. 274–281.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Бедрековский П. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ ТОРГОВАИ: СОВРЕМЕННЫЕ МЕХАНИЗМЫ И ИНСТРУМЕНТЫ

Резюме

В статье проведено исследование особенностей финансового обеспечения инвестиционной деятельности предприятия торговли. Обоснованы методы финансового обеспечения инвестиционной деятельности предприятия торговли. Исследованы роль и составляющие механизма финансового стимулирования инвестиционной деятельности предприятий торговли. Разработан механизм финансового обеспечения инвестиционной деятельности предприятия торговли.

Ключевые слова: инвестиции, финансы, финансовое обеспечение, инвестиционная деятельность, предприятия торговли, финансирование инвестиционной деятельности.

Bedrekovskyi P. M.

Kyiv National University of Trade and Economics

THE FINANCIAL SECURITY OF INVESTMENT ACTIVITY OF THE TRADE ENTERPRISE: MODERN MECHANISMS AND TOOLS

Summary

The scientific article studies the characteristics of financial security of investment activities of a trade enterprise. In the scientific article, a research is made on the specifics of financial support for the investment activity of a trading enterprise. The methods of financial support for the investment activity of the trade enterprise are substantiated. The role and components of the mechanism of financial incentives for the investment activity of trading enterprises are investigated. The mechanism of financial support of the investment activity of the trade enterprise is developed.

Keywords: investments, finance, financial support, investment, trade, investment financing.

УДК 334.7.021

Бондар А. В.

Сумський державний університет

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-СОЛІДАРНОГО ФІНАСУВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

У статті визначено зміст поняття «соціально-солідарне фінансування», проаналізовано основні засади функціонування соціально-солідарного фінансування в системі соціально-економічних відносин, досліджено основні форми соціально-солідарного фінансування.

Ключові слова: соціально-солідарне фінансування, соціально-економічна система, фінансова конвенція, кооперація, Р2Р-кредитування, краудфандинг.

Постановка проблеми. Проблема пошуку нових альтернативних форм фінансування проєктів у межах міжсекторного партнерства набуває все більшої актуальності як у світі, так і в Україні. Це зумовлено тим, що для більшості країн світу характерними є процеси глобалізації економіки,

зменшення державного регулювання, поступова трансформація суспільних очікувань, настроїв і цінностей. Відповідно, зростає роль бізнесу у вирішенні соціальних питань як альтернативи не завжди ефективним методам державного управління.